

Dubravka Čengić

Državni arhiv u Zagrebu
Opatička 29
Zagreb

SIROTINJSKO POVJERENSTVO GRADA ZAGREBA 1856–1946.

UDK 364(091)(497.5 Zagreb)"1856/1946"

Stručni članak

Ovim se tekstom željelo prikazati osnivanje, razvoj i djelovanje ustanove, koja je djelovala u okviru gradske uprave, a radila po zakonima sudbene struke. Osim toga, u tekstu je pokazana i briga za poboljšanje socijalnih prilika u gradu Zagrebu, kao i načini i mogućnosti njihova rješavanja u navedenom razdoblju.

Upozoreno je na sve zakonske i druge propise, koji su tu materiju uređivali i rješavali. Ponovno se i ovdje upozorava na osobitosti uprave u gradu Zagrebu, ali ovoga puta samo u jednom dijelu njezina života, a to je briga i skrb za maloljetnike, koji su ostali bez jednog ili oba roditelja. Isto je tako u tekstu naznačena briga i skrb za one, koji nisu u mogućnosti sami voditi brigu o sebi, pa to čini umjesto njih općina, u ovom slučaju grad Zagreb.

I.

Do 1848. godine, a na osnovi kraljevskih privilegija, izabrani **gradski magistrat**, na čelu s **gradskim sućem** bijaše u prvoj molbi nadležni sud za građane u svim građanskim i kaznenim parnicama. Ovaj gradski sud vršio je i *ius gladii*, a to znači da je imao pravo izreći smrtnu osudu u ime grada.

Drugu instituciju predstavljao je u srednjem vijeku **Zbor isluženih gradskih sudaca** – *iudicium antiquorum iudicum* – a treću i posljednju instituciju je činio kraljevski sud odnosno **kraljevski tavernik** – *sedes tavernicalis* – i to zato što su gradovi smatrani kraljevskom imovinom.

Od ove sudbenosti nije u novoj organizaciji gradova u drugoj polovini XIX. stoljeća ostalo ništa. Grad je jedino zadržao neke sudske funkcije koje su bile povjerenjene posebnim ustanovama. Jedna od takvih ustanova je i Sirotinjsko povjerenstvo. Ono nije bilo radna jedinica Gradskog poglavarstva Zagreb, ali je u administrativnom pogledu bilo uz isto čvrsto vezano.

Nadležnost i sastav Sirotinjskog povjerenstva u gradu Zagrebu bili su određeni Naputkom o obavljanju sirotinjskih i skrbničkih poslova.¹ Iz tog Naputka proizlazi obveza da se u gradovima Zagrebu, Osijeku, Varaždinu, Karlovcu, Križevcima i u "trgovišnoj" općini Rumi osnuju sirotinjska povjerenstva. Ovdje treba pripomenuti da su do tada sve skrbničke poslove obavljale posebne komisije, koje su djelovale pri poreznim uredima u gradovima. Kod ovih su se obavljali i svi novčarski poslovi vezani uz sirotinjske poslove. Nakon donošenja ovog Naputka osniva se 1856. u gradu Zagrebu **Sirotinjsko povjerenstvo**. O tome je u spisima Sirotinjskog povjerenstva pisalo ovako: "Ovo sirotinjsko – skerbničko Povjerenstvo stupilo je u život dne 31. Prosinca 1855. godine, dočim je bivši za onda predsjedatelj g. Franjo Schmidt prisegom odbornike na uredovno služenje obvezo."²

U spisu su navedeni i članovi povjerenstva i to: Josip Mikulić, Naum Malin, Kristofer Stanković i Viekoslav Barboth. Ovdje je ubilježena i prva prisega prilikom izbora: "Prisizem na živoga Boga, i vas dvor nebeski, da ću ja meni po višjoj oblasti naloženu mi dužnost glede upravljanja sirotinskog i skerbničkog imućstvo polog svoje savjesti sa viećanjem savjeta, pa u smislu građanskih zakonah, osobito po propisah, izdanih za sirotinjsko-skerbničko Povjereništvo, izvèršivati.

Tako mi Bog pomozil!"³

Svoj uredovni naziv Povjerenstvo dobiva otpisom Kraljevske Zemaljske vlade, Odjel za pravosuđe od 9. prosinca 1896. godine, br. 6630 i on glasi:

Sirotinjsko povjerenstvo slobodnog i kr. glavnog grada Zagreba.

Analogno tome i povjerenstva u ostalim gradovima morala su nositi navedeni uredovni naziv.

Djelokrug uredovanja Sirotinjskog povjerenstva utvrđen je nizom naredaba donesenih u razdoblju 1851–1854. godine. Ipak, temeljna je naredba ona gore spomenuta, koja određuje djelokrug rada Sirotinjskog povjerenstva u smislu obavljanja poslova naznačenih sirotinjskim i skrbničkim vlastima prvog stupnja, što znači "naredivati tutora ili skrbnika i obskrbljivati sve poslove koji su po zakonu naloženi vla-

¹ Milan Smrekar, Priručnik za političku upravnu službu u Kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, knj. 1, Zagreb 1899, str. 760–764.

² DAZ, Sirotinjsko povjerenstvo grada Zagreba, spis br. 7 od 26. II. 1856, II I/856, kut. br. 1.

³ DAZ, Sirotinjsko povjerenstvo u gradu Zagrebu, spis br. 1 od 31. XII. 1855, kut. br. 1.

stima tutorstvenim i skrbstvenim"⁴, tj. starati se o upravi imovinom malodobnika odnosno skrbljenika, kao i voditi brigu o samoj osobi štíćenika.

Materijalno pravo koje se odnosi na poslove i zadaće Sirotinjskog povjerenstva sadržano je u prvom dijelu Općeg austrijskog građanskog zakonika iz 1811. godine⁵, koji u člancima 15–284 govori "O pravu osoba", a napose normira u četvrtom poglavlju institut tutele i kuratele pod nazivom "O tutorstvu i skrbničtvu" (čl. 187–284). Na početku ovog poglavlja u čl. 187 stoji: "Osobama, koje su lišene očeve skrbi i koje su još maloljetne, ili su iz inoga kojega uzroka nesposobne da nastoje same oko svojih poslova, daju zakoni po tutoru ili skrbniku osobitu zaštitu".⁶

Ovdje se odmah nameće pitanje, da li zakon određuje razliku između tutorstva i skrbništva? Odgovor je potvrđan. To je navedeno u čl. 188 Građanskog zakonika ovako: "Tutor treba osobito da se skrbi za osobu maloljetnika, ali zajedno da upravlja imovinom njegovom. Skrbnik se postavlja, da nastoji o poslovima onih osoba, koje iz uzroka inoga nego je maloljetnost, nisu sposobne starati se same o istim poslovima."⁷ Prema tome, zadaće tutorstva i skrbništva su mnogostruke. Na prvom mjestu treba spomenuti vođenje štítničkih poslova tj. svih onih poslova, koji se tiču malodobnika. Za svaku važniju promjenu, bilo u osobi, bilo u imovini malodobnih lica, potrebna je dozvola nadštítničke vlasti. Tu spadaju odobrenja naukovnih ugovora, izdavanje ženidbenih dozvola, promjene državljanstva, prijelazi na drugu vjeru, postupci za usvojenje i pozakonjenje, odlučivanje o prisilnom uzgoju, produženje očinske odnosno štíćeničke vlasti, proglašenje punoljetnosti⁸ i dr.

U pogledu imovine štíćenika dužnost je nadštíćeničke vlasti da kontrolira njezinu upravu, nadgleda štíćeničke račune, odobrava opterećenja i prodaju maloljetnikovih nekretnina, odobrava ostavinske rasprave u kojima je maloljetnik nasljednik ili legat, odobrava sporazume i diobene nacрте o razvrgnuću zajednica u kojima je maloljetnik suvlasnik itd.

Posebna je bila dužnost Starateljskog povjerenstva u utvrđivanju očinstva djece rođene izvan braka, kao i u određivanju alimentacije, a do stupanja na snagu izvanparničnog postupka, tj. do 4. veljače 1935. godine, i uređivanje pitanja alimentacije za zakonitu djecu.

Ne manje važni su poslovi skrbnički. Po izvanparničnom postupku dobila su sirotinjska povjerenstva funkcionalnu nadležnost u postupcima za oduzimanje svoje vlasti, tj. vodili su sve izvide u predmetima gdje je potrebno postavljanje skrbnika

4 Građanski sudovnik od 16. veljače 1853. godine, članak 81.

5 Opći austrijski građanski zakonik, Zagreb 1899.

6 Isto, str. 72.

7 Isto.

8 U vrijeme djelovanja Sirotinjskog povjerenstva punoljetnost se stjecala prvo s navršene 24 godine života, a kasnije s navršenom 21 godinom života.

radi duševne bolesti, slaboumnosti, rasipništva, uživanja alkohola i dr. Na osnovi obrazloženog prijedloga sirotinjskog povjerenstva, konačnu je odluku o stavljanju pod skrbništvo donosio okružni sud. Osim toga, donosilo je Sirotinjsko povjerenstvo u vlastitoj nadležnosti mjerodavno i izvršno, odluke o postavljanju privremelih pomoćnika osobama u pogledu kojih teče postupak za oduzimanje vlasti, zatim odluke o prisilnoj internaciji takvih, kao i odluke da li se osoba primljena u zavod za duševne bolesti ima i dalje zadržati u tom zavodu, a to na osnovi sudbeno-liječničkog pregleda takve osobe.

Time nije iscrpljen opseg poslova Sirotinjskog povjerenstva, jer zakonodavac nije htio, a nije niti mogao u samom zakonu predvidjeti sve slučajeve što će ih trebati podvrgnuti razmatranju i ocjeni strateljskih povjerenstava. Iz gore opisanog može se vidjeti, da je zakonodavac starateljskom povjerenstvu povjerio vrlo važnu funkciju sudovanja u izvanparničnim predmetima. Važnu ne samo u pogledu osoba za koje se treba starati, a koje prema članku 21 Općeg građanskog zakonika⁹ stoje pod naročitom zaštitom zakona, već i s obzirom na raznovrsnost, opsežnost, a vrlo često i delikatnost postavljenih zadataka.

Iz gore izloženoga vide se narav i vrste poslova što ih je vodilo Sirotinjsko povjerenstvo grada Zagreba.

U pogledu organizacije Sirotinjskog povjerenstva zna se da su ga činili kotarski sudac, kao predsjednik i barem četiri "prisjednika"¹⁰, koje je biralo zastupstvo općine ili grada. Jedan od prisjednika morao je biti pravničke naobrazbe, a jedan računoznanac. Unutar Povjerenstva trebalo je postaviti i jednog blagajnika, koji zajedno s kontrolorom upravlja sirotinjskom blagajnom. Blagajnika i kontrolora, kao i ostalo pomoćno osoblje postavljalo je gradsko/općinsko poglavarstvo. Gradska uprava imala je zadaću da svakih šest mjeseci obavlja pregled sirotinjske blagajne, čije je godišnje izvješće o poslovanju, zajedno s poslovanjem sirotinjskog povjerenstva, redovito objavljivano u godišnjim izvješćima gradske uprave. To znači, da je zapravo Sirotinjsko povjerenstvo bilo organ općine i da je ono za svoj rad odgovorno općini. Tako je zabilježeno u naputku o Sirotinjskom povjerenstvu od 14. srpnja 1851. godine u članku 9: "Penjeznik sirotinjskog ureda i kontrolor odgovorni su općini za imetak njim povjereni i za svaku krivnju učinjenu u njihovoj službi nerazdieleno sa svojim imetkom. I članovi sirotinjske komisije i ostali činovnici i službenici odgovorni su općini na toliko za učinjenu štetu, na koliko su tomu krivi."¹¹ Isto tako i naredba Ministarstva pravosuđa od 17. svibnja 1853. godine govori o tome kako imaju sirotinjska povjerenstva rukovati sirotinjskom imovinom, pa u članku XII. govori o odnosu povjerenstva općine ovako: "Pjeneznik sirotinjski i kontrolor jamče općini

⁹ Isto, str. 18/19.

¹⁰ Činovnik, koji je na čelu neke oblasti te zajedno s drugim članovima sjedi, vijeća i odlučuje.

¹¹ F.J. Spevec, Sirotinjsko povjerenstvo u gradovima, Zagreb 1895, str. 45/46.

za imetak, koji im je povjeren i za svaku službi učinjenu krivinu nerazdjelno sa svim svojim imetkom. A i članovi povjerenstva sirotinskoga i ostali urednici i službenici odgovorni su općini za štetu, koja se dogodi, u toliko, u koliko krivina na njih pade."¹² Općina je trebala u svome proračunu osigurati dovoljno sredstava za rad Povjerenstva. U gradu Zagrebu taj je trošak u početku iznosio preko 9000 forinti na godinu. U svezi s upravljanjem sirotinjskim novcem izdano je mnogo propisa, ali se svi nisu ticali samo Sirotinjskog povjerenstva, nego i gradske uprave, kao i Ministarstva pravosuđa i financija te više računarske vlasti u državi.

Poslovanje Sirotinjskog povjerenstva nadgledao je kotarski sudac, koji je predsjedao sjednicama. Svaki je prisjednik imao odlučujući glas, a zaključci su stvarani na osnovi propisa što su vrijedili za vijećanje pri izboru sudaca. Riječ je ovdje o Zakonu i poslovnom redu od 3. svibnja 1853. godine za zborne sudove i to ne samo u svezi s glasovanjem i vijećanjem, nego i svim drugim točkama, koje se odnose na unutarnje uređenje i poslovni red, ukoliko se ti propisi mogu primjenjivati prema djelokrugu sirotinjskih povjerenstava.

Kotarski sudac je nadgledao tečaj poslovanja Sirotinjskog povjerenstva i njegovih pomoćnih ureda, ali neposredno rukovođenje tim poslovima pripada "pravoslovnom prisjedniku" izabranom po zastupstvu općine/grada.

Djelokrug poslovanja Sirotinjskog povjerenstva je sljedeći:

- postavlja se za obavljanje naznačenih sirotinjskih i skrbničkih poslova oblastima prvog stupnja – I. instancije,
- postavljanje staratelja umobolnima i rasipnicima,
- produljivanje očinske ili starateljske vlasti i preko godina punoljetstva,
- nadgledanje sirotinjske blagajne, koja mu je podređena, provođenje godišnje ili po potrebi kontrole.

Viša instanca za odluke Povjerenstva su viši sudovi, a u trećoj instanci to je vrhovni zemaljski sud – Banski stol.

Gradska poglavarstva, pa tako i ovo u Zagrebu, u svojim proračunima, kao i u godišnjim izvješćima, redovito izvješćuju kako o poslovanju Sirotinjskog povjerenstva tako i o poslovanju sirotinjske blagajne.

Institucija Sirotinjskog povjerenstva ukinuta je na temelju odluke Gradskog narodnog odbora, Općeg odjela, Organizaciono-pravnog odsjeka br. 7269-I-1946. godine.¹³ Ovom se odlukom određuje, da se svi spisi i poslovne knjige povjerenstva

¹² Isto.

¹³ Navedeni spis je dio primopredajnog zapisnika sastavljenog kod Gradskog narodnog odbora 11. rujna 1946. godine između predstavnika Sirotinjskog povjerenstva grada Zagreba i predstavnika Povjerenstva za uređivanje arhivske građe za Arhiv grada Zagreba (danas Državni arhiv u Zagrebu). Navedeni primopredajni zapisnik nosi broj 31/1946.

imaju u sporazumu s Ministarstvom pravosuđa odnosno po njegovom nalogu popisati i odložiti u centralnu arhivu, a oni koji su "mlađi" od 1926. godine, imaju se predati Kotarskom narodnom sudu grada Zagreba. Sudu je, također, predana i sva ona imovina kojom je do tada rukovalo Sirotinjsko povjerenstvo grada Zagreba. Još je jedanput uslijedila primopredaja, sada cjelokupnog Sirotinjskog povjerenstva grada Zagreba (1926–1946), između Arhiva grada Zagreba i Kotarskog suda za grad Zagreb, kao i predstavnika Narodnog odbora grada Zagreba, Odjela za socijalne poslove i to 8. studenoga 1954. godine.¹⁴

II.

Pismohrana Sirotinjskog povjerenstva vodila je svoje posebne knjige. Riječ je o djelovodnicima i kazalima. U ove su se knjige upisivali svi primljeni i odasrani spisi. Uz to, vođene su i posebne sirotinjske knjige, koje su također imale kazala. Ovdje treba spomenuti, da za razdoblje 1856–1906. godine postoje dvostruka kazala za sirotinjske knjige. Jedna su malog, a druga velikog formata. U oba kazala su upisivani isti predmeti pod istim brojem, samo što je u velikima dodan i rimski broj, koji označava grupu spisa prema predmetu sadržaja. Osim toga, velika su kazala tiskana, dok su manja pisana litografijom.

U pismohrani su spisi slagani po godinama, a unutar godine po skupinama odnosno grupama. Grupe određuju sadržaj spisa. Prema tome spisi su vođeni po sljedećim oznakama:

- I. – službeni spisi
- II. – prolazni spisi
- III. – spisi skrbništva
- IV. – spisi tutorstva
- V. – spisi alimentacije

Spisi I. grupe – službeni spisi, sadržavaju okružnice, odluke, normalie, a sve se to odnosi na poslovanje, točnije organizaciju poslovanja i djelovanja Sirotinjskog povjerenstva.

Spisi II. grupe – ili prolazni spisi, su ona vrsta spisa, što su Sirotinjskom povjerenstvu grada Zagreba krivo upućeni. Oni se zapravo odnose ili na drugo nadležstvo ili na drugo mjesto u državi. Ipak, ovdje treba dodati, da se među ovim spisima mogu naći i oni što se tiču npr. priznavanja očinstva za osobe koje žive na području općine grada Zagreba gdje se i vodi sudski spor oko priznavanja očinstva.

¹⁴ DAZ, Primopredajni zapisnik br. 1088–1089/1954.

Najbrojniji su spisi III. i IV. grupe, tj. oni vezani uz skrbništvo (III) i tutorstvo (IV). Tutorstvo se ostvarivalo ako je dijete rođeno vanbračno ili je ostalo bez jednog ili oba roditelja.

Ipak je najbrojnija grupa spisa vezana uz priznavanje očinstva. Obično se ovdje radilo o ženama nižeg imovnog staleža (služkinje, radnice, domaćice u bogatijim kućama i sl.), a koje su rodile vanbračno dijete. Ubrzo poslije rođenja dijete je trebalo krstiti, pa je tom prigodom, uzimajući podatke od majke, svećenik redovito pitao i za oca. Majka je tada morala reći istinu, pa je o tome svećenik obavijestio gradsko poglavarstvo, točnije Sirotinjsko povjerenstvo. Odatle je pozivana žena na zapisnik, gdje je morala navesti ime i prezime "naravskog" oca. Nakon toga, gradske su vlasti pozivale navedenog oca također na zapisnik. Ponekad se dogodilo da je otac odmah priznao dijete i dogovorio se o vjenčanju s majkom, što bi ubrzo bilo i provedeno. Češći je slučaj, da je navedeni otac odbio priznati dijete tvrdeći da mu on nije otac. Pokušaji priznavanja očinstva kod gradske uprave ponavljali su se nekoliko puta i ako je i nakon svih pokušaja odgovor bio negativan, onda je gradska uprava postavljala tutora djetetu. Ovaj je skrbio za dijete, njegovo školovanje, potrebe i njegovu imovinu. Tutorstvo je trajalo do punoljetnosti (24. odnosno 21. godine života), nakon čega je šticećenik postao vlasnikom svoje imovine i vodio brigu sam o sebi. Građani grada Zagreba onoga vremena smatrali su svojom čašću i znakom ugleda, ako su bili izabrani za tutora ili za skrbnika. Među ovim spisima nalazimo i takve iz kojih je vidljivo, da se majka odlučila na tužbu za priznavanje očinstva. U takvom slučaju spisi "sele" na kotarski sud, koji nastavlja voditi cijeli sporni predmet. Time je prekinut svaki daljnji postupak pri Sirotinjskom povjerenstvu i ono nije niti poznato s konačnim rezultatom sudskog procesa.

Osim spisa, morale su se voditi i određene knjige. Među njima posebno mjesto zauzimaju sirotinjske knjige. Knjige su vođene abecedno i na svakoj stranici se nalaze upisani podaci o skrbljeniku (šticećeniku), a uz osobne podatke stoje i imena roditelja i njihovo mjesto stanovanja. Zatim slijedi ime tutora ili skrbnika te broj dekreta kojim je imenovan na tu dužnost. Slijede podaci o boravištu šticećenika i o tome kako je othranjen. Posebno je značajna rubrika u koju se upisuje sva pokretna i nepokretna imovina šticećenika i sve odluke o njenom trošenju. Ovdje treba spomenuti da tutor odnosno skrbnik samo predlaže potrebna sredstva za troškove šticećenika, ali ih odobrava isključivo Sirotinjsko povjerenstvo, bez čije dozvole se ona ne mogu niti trošiti. Na kraju stoje podaci o odluci koja mora biti donesena nastupanjem punoljetnosti skrbljenika, kada ovaj gubi tutora i postaje vlasnikom sve svoje imovine. Skrbljenik se u tom slučaju briše iz sirotinjske knjige.

Unutar Sirotinjskog povjerenstva potpuno zasebno vođeno je novčarsko poslovanje i to preko sirotinjske blagajne, koja je opet djelovala unutar gradske blagajne i samog Sirotinjskog povjerenstva. Zna se, kada su u pitanju novčana sredstva, zako-

nodavac je strogo i točno odredio poslovanje s njima. Sve knjige sirotinjske blagajne vođene su po Naredbi Ministarstva pravosuđa od 17. lipnja 1853. godine, po kojoj se, sporazumno s Ministarstvom unutrašnjih poslova, izdaje privremeni napatuk kojim sirotinjskom i skrbljeničkom imovinom upravlja Sirotinjsko povjerenstvo. Naputkom za blagajničko rukovanje sirotinjskih povjerenstava¹⁵ određuju se i knjige, koje je za obavljanje blagajničkih poslova morala voditi sirotinjska blagajna. Tako su se vodile sljedeće knjige:

- dnevnik pjeneznice povjerenstva sirotinjskoga, a u koju su se upisivali svi primitci i izdatci. Na kraju svake kalendarske godine knjiga se zaključivala.
- glavna knjiga pjeneznice povjerenstva sirotinjskoga, vođena za svakog pojedinog štićenika, koja se također zaključivala na kraju svake kalendarske godine,
- glavna knjiga pjeneznice povjerenstva sirotinjskoga: Zajednička pjeneznica sirotinjska. U ovoj knjizi svaki dužnik je imao svoj list u koji su se upisivala sva dugovanja, kamate, te podaci o tome koliko je namireno od glavnice, a koliko od kamata, pa prema tome i koliko je od glavnice i od kamata još na dugu,
- knjiga aktivna se vodila također po štićeniku,
- iskaz o aktivnom stanju pjeneznice sirotinjske, kao i
- iskaz o pasivnom stanju pjeneznice sirotinjske vođene su također po imenu i prezimenu štićenika,
- bilanca pjeneznice povjerenstva sirotinjskog, a koja je odvojeno prikazivala pasivno stanje od aktivnog i koja se izrađivala svake godine, usvajala se na sjednici sirotinjskog povjerenstva i skupštini zastupstva gradske uprave te objavljivala u godišnjem izvješću gradskog poglavarstva o sveopćoj upravi slobodnoga i kraljevskoga glavnoga grada Zagreba.

Unutar sirotinjskog povjerenstva nalazila se i zaklada Mirka pl. Kukovića.¹⁶

Upoznavši rad i djelovanje Sirotinjskog povjerenstva treba dodati, da je ta ustanova vrlo značajna u povijesti grada Zagreba, prije svega u njegovoj socijalnoj povijesti. Ona pokazuje s jedne strane kakvi su bili uvjeti življenja u gradu Zagrebu, a s druge strane ukazuje na brigu i skrb gradskih vlasti u pitanjima koja su bila u djelu krugu socijalne brige i skrbi za stanovnike grada Zagreba.

¹⁵ Milan Smrekar, n.d.

¹⁶ Mirko pl. Kuković, 1784–1872, posjednik u Zagrebu i Topolovcu. Smatran je najbogatijim čovjekom u Hrvatskoj u ono vrijeme. Neposredno prije smrti, gradio je veliku kuću u Zagrebu na potezu današnje Hebrangove – Gajeve – Preradovićeve i Kovačićeve ulice, koju su Zagrepčani nazivali "Kukovićeve kuća". U njoj su bila 132 stana građena za siromašne gradske obitelji. Tolika je bila potreba za stanovima u Zagrebu u njegovo vrijeme. Osim ove kuće, Kuković je ostavio mnogo novca za osnivanje zaklade, koja je i osnovana kao "Zaklada Mirka pl. Kukovića za odgoj i uzdržavanje mladića u Plemićkom konviktu u Zagrebu". Službeno je zaklada osnovana 1888. godine.

Izvori:

1. Zapisnici sjednica gradskog zastupstva sl. i kr. glavnog grada Zagreba 1855–1945.
2. Izvješća gradskog zastupstva o gradskoj upravi 1883–1927.
3. Spisi I – IV, 1856, 1900, 1918, 1929, 1941. i 1946.
4. Zemaljsko-zakonski vladin list za Krunovinu Hrvatsku i Slavoniju 1850–1861.
5. Sbornici zakona i naredabah valjanih za Kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju 1863–1945.
6. Milan Smrekar: Priručnik za političku upravnu službu u Kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, Zagreb 1899, knjiga I.
7. Opći austrijski građanski zakonik u Kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji, drugo dopunjeno izdanje, Zagreb 1899.

Literatura:

1. Franjo Spevec, Sirotinjska povjerenstva u gradovima, Zagreb 1895.
2. Ivan pl. Žigrović-Pretočki, Upravno pravo Kraljevina Hrvatske i Slavonije s obzirom na ustav, Bjelovar 1911.

Zusammenfassung

ARMENFÜRSORGEAMT DER STADT ZAGREB 1856 – 1946

Dieser Text ist mit der Absicht geschrieben worden, die Gründung, Entwicklung und Tätigkeit der Anstalt darzustellen, die im Rahmen der Stadtverwaltung und nach den Gesetzen des Gerichtswesens tätig war. Außerdem beschreibt der Text auch die Bemühungen für die Verbesserung der Sozialumstände in der Stadt Zagreb, sowie Methoden und Möglichkeiten deren Lösung.

Es ist auf sämtliche gesetzliche und andere Vorschriften hingewiesen worden, die diese Materie bestimmt und gelöst haben.

Hier ist wiederum auf die Besonderheiten der Verwaltung in der Stadt Zagreb gemacht worden, diesmal jedoch in einem Teil seines Lebens, u. zw. Fürsorge und Sorgfalt für Minderjährige, die ohne einen oder beide Eltern geblieben sind. Es ist im Text zugleich Fürsorge und Sorgfalt für diejenigen angezeigt worden, die nicht imstande sind, sich um sich selbst zu kümmern, sondern das wird von der Gemeinde gemacht, und das ist in diesem Fall die Stadt Zagreb.